

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо проведення практичних занять

Навчальна дисципліна «Методологія і організація науково-педагогічних досліджень»

Спеціальність: 011 – «Освітні, педагогічні науки»

Стрельбицька С.М. Методичні рекомендації щодо проведення практичних занять «Методологія та організація науково-педагогічних досліджень» для здобувачів вищої освіти за напрямом підготовки 01 Освіта/Педагогіка, спеціальністю 011 «Освітні педагогічні науки», освітньої (освітньо-професійної) програми «Освітній менеджмент у педагогічних системах». КЗВО «ОАНООР». 2022. 34 с. (На правах рукопису)

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту (Протокол №1 від «29» серпня 2022 р.)

© КЗВО «Одеська академія
неперервної освіти
Одеської обласної ради»,
2022 рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах інтенсивного зростання обсягів наукової інформації, швидкозмінності й оновлення системи наукових знань виникає потреба в якісно новій теоретичній підготовці професійних, висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, які володіють науковим мисленням, необхідним обсягом знань у царині науково-педагогічних досліджень, здатних і готових до самостійної творчої роботи, упровадження в освітні процеси інноваційних наукових методів та технологій, за допомогою яких уміють знаходити найбільш раціональні та обґрунтовані управлінські рішення в складному інформаційному середовищі. Відтак, науково-дослідна робота є невід'ємною складовою освітнього процесу в закладах вищої освіти, зокрема для професійної підготовки майбутніх магістрів за освітньо-професійною програмою «Освітній менеджмент у педагогічних системах».

Навчальна дисципліна **«Методологія і організація науково-педагогічних досліджень»** є важливою складовою практичної підготовки магістрів до майбутньої професійної діяльності у сфері освітнього менеджменту у педагогічних системах.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Методологія і організація науково-педагогічних досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 011 «Освітні педагогічні науки», освітньої (освітньо-професійної) програми «Освітній менеджмент у педагогічних системах».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні засади методології і організації науково-педагогічних досліджень.

Вивчення дисципліни має теоретико-прикладний характер, зокрема: передумовами для вивчення методології та організації науково-педагогічних досліджень є фундаментальні знання з філософії, логіки, основ наукових досліджень, психології та педагогіки, а також навички аналізу й реферування текстових матеріалів.

Місце навчальної дисципліни згідно структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми в структурі освітнього процесу: обов'язкова компонента.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити

ECTS, з яких 10 лекційних занять, 4 практичних занять та 76 годин самостійної роботи.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Наука та науково-педагогічні дослідження: теоретичні засади

Змістовий модуль 2. Методологія та методика науково-педагогічного дослідження

**Структура навчальної дисципліни
«Методологія і організація науково-педагогічних досліджень»**

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Всього	У тому числі			Всього	У тому числі		
		л/з	п/с	с/р		л/з	п/с	с/р
Змістовий модуль 1. Наука та науково-педагогічні дослідження: теоретичні засади								
Тема 1. Наука як дослідницька діяльність	-	-	-	-	12	2	-	10
Тема 2. Процес науково-педагогічного дослідження та методика його проведення	-	-	-	-	18	2	2	14
Тема 3. Інформаційне забезпечення науково-педагогічних досліджень	-	-	-	-	12	2	-	10
Разом за змістовим модулем 1:	-	-	-	-	42	6	2	34
Змістовий модуль 2. Методологія та методика науково-педагогічного дослідження								
Тема 4. Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження	-	-	-	-	14	-	-	14
Тема 5. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження	-	-	-	-	18	2	2	14
Тема 6. Технологія роботи над кваліфікаційною роботою магістра	-	-	-	-	16	2	-	14
Разом за змістовим модулем 2:	-	-	-	-	48	4	2	42
Усього годин:					90	10	4	76

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – формування системи знань з теоретико-концептуальних основ науки, методики та організації науково-педагогічних досліджень, генерування й ідентифікації наукових ідей, категоріального апарату, специфіки методичного інструментарію та особливостей його застосування у освітній і дослідницькій роботі.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Методологія і організація науково-педагогічних досліджень» є:

➤ сформувати у здобувачів вищої освіти систематизовані комплексні знання про сутність основних понять і категорій методології і організації науково-педагогічних досліджень;

➤ ознайомити з методологією та процесом науково-педагогічних досліджень, оцінкою їх ефективності; вибором об'єкту, предмету та методів науково-педагогічного дослідження; інформаційним забезпеченням науково-педагогічних досліджень та методикою роботи над літературними джерелами;

➤ сформувати розуміння характеру побудови теоретичних та експериментальних досліджень; уміння генерування та ідентифікації наукових ідей;

➤ сформувати уміння засвоєння логіки розгортання наукових тверджень, загальних вимог до оформлення науково-педагогічних досліджень;

➤ сформувати здатності до кваліфікованого застосування методологічних принципів і методів наукової діяльності;

➤ сформувати готовності до професійного самовдосконалення й саморозвитку, продуктивної управлінської діяльності в педагогічних системах.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) інтегральної компетентності (ІК) – здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук та освітнього менеджменту;

б) загальних компетентностей (ЗК):

ЗК1 – здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;

ЗК2 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК4 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК6 – здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми;

ЗК10 – здатність проводити дослідження на відповідному рівні;

в) спеціальних компетентностей (СК):

СК1 – здатність проєктувати і досліджувати освітні системи;

СК2 – здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері освіти, педагогіки та освітнього менеджменту;

СК5 – здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проєкти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти;

СК7 – критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань;

СК9 – здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітній та дослідницькій діяльності.

Кінцеві **програмні результати навчання**, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

РН1 – знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень;

РН2 – використовувати сучасні цифрові технології і ресурси у професійній, інноваційній та дослідницькій діяльності;

РН3 – формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію;

РН4 – вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення результатів освітньої, професійної діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів;

РН6 – розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проєкти у сфері освіти/педагогіки, освітнього менеджменту та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм;

РН9 – здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність;

РН11 – здійснювати консультативну діяльність у сфері освітнього менеджменту, освітніх, педагогічних наук.

Очікувані результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- закономірності розвитку науки та наукової діяльності;
- сучасні тенденції, напрями і закономірності розвитку науки та наукової діяльності;
- сутність академічної доброчесності та відповідальність за її порушення;
- теоретико-методологічні, методичні та правові засади науково-педагогічних досліджень;
- понятійний та категорійний апарат організації та проведення науково-педагогічних досліджень;
- основні принципи та підходи щодо організації та проведення науково-педагогічних досліджень;
- критерії якості та ефективності організації та проведення науково-педагогічних досліджень;
- особливості організації, проведення та методологію науково-педагогічного дослідження;

➤ загальні вимоги до оформлення науково-педагогічного дослідження;

➤ алгоритм захисту науково-педагогічного дослідження

вміти:

➤ здійснювати пошук, обробку, аналіз та узагальнення сучасних тенденцій в процесі проведення науково-педагогічних досліджень;

➤ систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки та розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології;

➤ обирати (пропонувати, формулювати) тему науково-педагогічного дослідження;

➤ формулювати об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу науково-педагогічного дослідження; працювати з літературними джерелами;

➤ проєктувати структуру науково-педагогічного дослідження, добирати доцільні форми і методи його організації та реалізації;

➤ застосовувати методи науково-педагогічного дослідження та виконувати аналіз отриманих результатів;

➤ використовувати існуючі інформаційні ресурси з різних джерел, аналізувати й обробляти інформацію;

➤ дотримуватись принципів академічної доброчесності.

Програмою навчальної дисципліни «Методологія і організація науково-педагогічних досліджень» передбачається проведення лекційних і практичних занять та самостійної роботи, які сукупно мають сформувати у здобувачів магістратури цілісне уявлення про методологічні засади організації та проведення науково-педагогічного дослідження у галузі управління в педагогічних системах. На лекційних і практичних заняттях розглядаються найважливіші та найскладніші питання. Решту питань здобувачі вищої освіти повинні опрацювати самостійно. Вивчення здобувачами магістратури навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного та ґрунтовного опрацювання змістовних модулів.

Відтак, практичні заняття спрямовані на:

✓ сприяння поглибленому засвоєнню знань із принципових положень навчальної дисципліни набутих під час лекцій та у процесі вивчення навчальної інформації, що виносить для самостійного опрацювання здобувачами магістратури;

✓ розвиток творчої самостійності, зацікавлення до науки та науково-педагогічних досліджень, поєднати науково-теоретичні положення з практикою життя;

✓ формування вміння постановки та вирішення завдань і проблем навчальної дисципліни;

✓ удосконалення здібностей по аргументації здобувачами своєї точки зору, а також по доведенню та спростуванню інших суджень;

✓ демонстрація здобувачами досягнутого рівня теоретичної та практичної підготовки;

- ✓ формування умінь і навичок самостійної роботи з науково-педагогічною та методологічною літературою;
- ✓ виробити вміння робити аргументовані висновки щодо тем навчальної дисципліни, що мобілізують їх на подальшу творчу роботу над навчальним матеріалом;
- ✓ оволодіння методами аналізу фактів, явищ і проблем, що розглядаються та формування умінь і навичок щодо здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності;
- ✓ спонукання здобувачів магістратури до колективного творчого обговорення найбільш складних питань навчальної дисципліни;
- ✓ формування умінь і навичок самоосвіти та саморозвитку.

Окрему ланку в процесі підготовки до практичного заняття становить безпосередня підготовка виступу з того чи того питання. При підготовці до виступу здобувачам необхідно виступати не за готовим текстом, зачитуючи його, а користуючись лише коротким планом. Підготовка до виступу й полягає в тому, щоб до кожного питання скласти короткий план з помітками потрібних цифр, записами цитат, конкретних фактів, наукових концепцій і теорій тощо. Такий підхід надасть можливість виробити вміння виявляти самостійність під час підготовки до виступів або презентацій на практичному занятті.

Тематичний план практичного заняття повідомляється здобувачам заздалегідь для усвідомлення логіки поступового, послідовного розвитку теми. Обов'язково зазначаються необхідні наукові та методичні джерела, додаткова література, за допомогою яких можна поглибити знання з теми. На практичному занятті обговорюються найбільш суперечливі проблеми, зокрема шляхом розв'язання завдань. Також пропонуються завдання, до самостійного вивчення теми практичного заняття, що в свою чергу, сприяє більш повному засвоєнню матеріалу окремих розділів дисципліни.

Відтак, вивчення навчальної дисципліни «Методологія і організація науково-педагогічних досліджень» потребує певної самостійної роботи здобувачів вищої освіти з метою поглиблення знань щодо специфіки науково-дослідної та науково-педагогічної діяльності, її методичного забезпечення, обґрунтування проблеми науково-педагогічного дослідження, методів наукових узагальнень, презентації результатів науково-педагогічних досліджень тощо. Це передбачає огляд додаткових літературних джерел щодо окремих питань, винесених на самостійне опрацювання.

Система контролю якості навчання здобувачів вищої освіти включає поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль проводиться на практичних заняттях для виявлення рівня знань здобувачів за окремо взятий період часу. Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру для остаточного визначення рівня знань здобувачів із навчальної дисципліни «Методологія і організація науково-педагогічних досліджень».

До кожного **практичного заняття** здобувач повинен сумлінно готуватися: вивчати навчальний матеріал за темою відповідно до навчально-тематичного плану дисципліни, виконувати практичні завдання, готувати

виступи і презентації. Під час проведення семінарського, практичного заняття здобувачі повинні брати активну участь в обговоренні теми, відповідати на питання викладача та своїх одногрупників, брати активну участь у всіх видах навчальної діяльності, організованої викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти при виконанні самостійної роботи, індивідуальних завдань повинен дотримуватись принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20%. Списування під час виконання самостійних робіт та на екзаменах заборонені.

Політика щодо дедлайнів та перекладань. Перекладання академічних заборгованостей відбувається за наявності поважних причин.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);
- участь у прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Наука та науково-педагогічні дослідження: теоретичні засади

Тема 1. Процес науково-педагогічного дослідження та методика його проведення

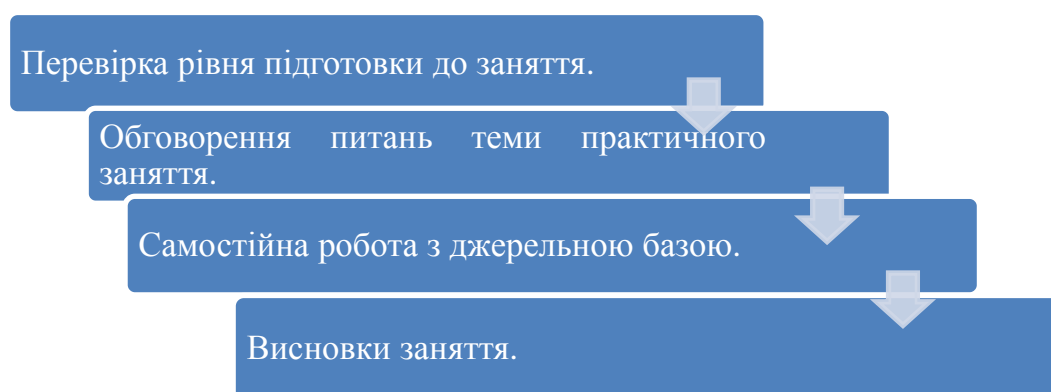
1. Актуальність теми: Науково-педагогічне дослідження – це складний процес науково-пізнавальної діяльності, націлений на виявлення, перевірку і використання в педагогічній практиці нових способів, засобів і прийомів, які удосконалюють систему виховання, навчання та розвитку людини. Це важкий шлях творчого пошуку, який включає в себе ряд взаємопов'язаних етапів роботи, кожен з яких вирішує свої специфічні завдання. Оптимальна послідовність цих етапів веде до отримання обґрунтованих результатів. Відтак, методика науково-педагогічного дослідження, обумовлена його задумом, завдяки якому пов'язуються всі структурні елементи, визначається організація й порядок його проведення та етапи. В задумі дослідження шикуються в логічний порядок об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження, методологія тощо. В свою чергу, показники розвитку конкретного педагогічного явища та/або феномену співвідносяться з конкретними методами дослідження, визначається послідовність застосування цих методів, порядок управління ходом дослідження, реєстрації, накопичення та узагальнення емпіричного матеріалу. Отже, процес науково-педагогічного дослідження передбачає задум, який визначає структуру, логіку та основні його етапи.

2. Конкретні цілі:

- знати структуру та різновиди наукових і науково-педагогічних досліджень; логіку наукових досліджень; основні етапи і напрями науково-педагогічного дослідження, його мету та завдання;
- характеризувати визначальні параметри науково-педагогічних досліджень; елементи науково-педагогічного дослідження;
- класифікувати види науково-педагогічних досліджень; основні компоненти науково-педагогічних досліджень;
- розкривати критерії істинності наукового знання; формування проблеми науково-педагогічного дослідження, побудову його програми; теоретичну та емпіричну бази дослідження;
- аналізувати тему та актуальність науково-педагогічного дослідження, опис об'єкта дослідження;
- доводити та аргументувати обраний предмет науково-педагогічного дослідження, мету й завдання;

- визначати концепцію, гіпотезу науково-педагогічного дослідження, новизну, теоретичну та практичну значущість його результатів, достовірність (вірогідність результатів дослідження); стан досліджуваного об'єкта;
- уміти робити висновки та розробляти рекомендації за наслідками дослідження, впровадження їх результатів у практичну діяльність;
- уміти робити контент-аналіз різних видів джерел;
- уміти аналізувати, систематизувати та узагальнювати матеріал про процес науково-педагогічного дослідження та методику його проведення;
- виховати інтерес до науки та процесу проведення науково-педагогічних досліджень.

3. Граф логічної структури заняття:

4. Ключові поняття та терміни:

Наукове дослідження – процес цілеспрямованого вивчення певного об'єкта (предмета або явища) використовуючи наукові методи з метою встановлення закономірностей його виникнення, розвитку і перетворення у практичній діяльності людей.

Науково-дослідний процес – це сукупність організаційних, методичних і технічних прийомів, здійснюваних за допомогою певних процедур.

Науково-педагогічне дослідження – особлива форма процесу пізнання педагогічної дійсності, систематичне цілеспрямоване вивчення її явищ і процесів, в якому використовуються засоби і методи науки і яке завершується формулюванням знання про досліджуваний об'єкт.

Наукова педагогічна проблема – це категорія, яка означає щось ще невідоме педагогічній науці, що треба буде відкрити, довести; це складне педагогічне завдання, яке має перспективне, актуальне значення.

Тема (від грец. *thema* – основна думка, завдання, положення, яке необхідно розвинути) – частина наукової проблеми, наукове завдання, яке охоплює певну галузь наукового дослідження.

Актуальність (від лат. *actualis* – справжній, теперішній, сучасний, важливий у даний момент, злободенний, назрілий) – важливість, значимість чого-небудь на сьогодні, сучасність, злободенність.

Об'єкт (від лат. *objectum* – предмет, явище) – предмет нашого спостереження, те, що дане в пізнанні або на що направлена пізнавальна діяльність суб'єкта.

Об'єкт дослідження – це певна сукупність властивостей і відносин, яка існує незалежно від того, який пізнає, а відображається ним, служить конкретним полем пошуку; це те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника.

Об'єкт дослідження в педагогіці – це певний процес, певне педагогічне явище, яке існує незалежно від суб'єкта пізнання і на яке спрямована увага дослідника або це той педагогічний простір, та область, в рамках якої і знаходиться (містить) те, що вивчатиметься.

Предмет дослідження – це та сторона, той аспект, та точка зору, «проекція», з якої дослідник пізнає цілісний об'єкт, виділяючи при цьому головні, найбільш істотні (з точки зору дослідника) ознаки об'єкта.

Мета – означає стан в майбутньому, котрий можливо змінити відносно теперішнього та варто, бажано або необхідно досягнути (синонім – *ціль*).

Мета наукового дослідження – методологічна характеристика дослідження; уявлення про результат.

Мета педагогічного дослідження – це обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві або проміжні результати наукового пошуку.

Завдання дослідження – це мета перетворення конкретної ситуації або, іншими словами, ситуація, яка вимагає свого перетворення для досягнення певної мети.

Гіпотеза (від давньогрец. *ὑπόθεσις* – припущення) – наукове припущення, що висувається для пояснення будь-якого явища і потребує перевірки та теоретичного обґрунтування, для того щоб стати достовірною науковою теорією.

Методика дослідження – система правил використання методів, прийомів та способів для проведення будь якого дослідження.

5. Питання до обговорення на практичному занятті:

1. Розкрийте структура та різновиди науково-педагогічного дослідження.
2. Охарактеризуйте визначальні параметри науково-педагогічних досліджень.
3. Надайте класифікацію науково-педагогічних досліджень.
4. Класифікуйте основні компоненти науково-педагогічних досліджень.
5. Розкрийте критерії істинності наукового знання.
6. Охарактеризуйте структуру наукового дослідження.
7. Розкрийте логіку наукових досліджень.
8. Проаналізуйте основні етапи та напрями науково-педагогічного дослідження, його мету та завдання.
9. Охарактеризуйте елементи науково-педагогічного дослідження.

10. Визначте формування проблеми науково-педагогічного дослідження, побудову його програми.
11. Проаналізуйте тему та актуальність дослідження.
12. Опишіть об'єкт дослідження.
13. Доведіть та аргументуйте відповідність предмета дослідження його об'єкту.
14. Розкрийте мету та завдання науково-педагогічного дослідження.
15. Дайте характеристику концепції та гіпотезі науково-педагогічного дослідження.
16. В чому полягає новизна теми науково-педагогічного дослідження?
17. Визначте теоретичну та практичну значущість результатів дослідження.
18. Що таке достовірність (вірогідність) результатів дослідження?
19. Охарактеризуйте теоретичну та емпіричну бази дослідження.
20. Надайте визначення стану досліджуваного об'єкта.
21. Спробуйте зробити висновки та рекомендації за наслідками дослідження та впровадження їх результатів у практичну діяльність.

6. Практичні завдання до теми.

Завдання 1. Перерахуйте основні компоненти наукового апарату науково-педагогічного дослідження.

Завдання 2. Зобразіть структуру наукового та науково-педагогічного дослідження у вигляді власної схеми (приклад):

Завдання 3. Розкрийте основні етапи та напрями науково-педагогічного дослідження, його мету та завдання у вигляді таблиць (приклад).

Табл.1

Етапи та напрями науково-педагогічного дослідження

№ з/п	Етапи науково-педагогічного дослідження	Напрями науково-педагогічного дослідження

Табл.2

Мета та завдання науково-педагогічного дослідження

№ з/п	Мета науково-педагогічного дослідження	Завдання науково-педагогічного дослідження

Завдання 4. Визначте різновиди тем. Спробуйте сформулювати тему майбутньої кваліфікаційної роботи.

Завдання 5. На підставі конспектів лекцій, підручників, фахових видань чітко з'ясуйте для себе мету та завдання виконання майбутньої кваліфікаційної роботи.

Завдання 6. В зазначеному нижче уривку визначіть і обґрунтуйте актуальність?

Уривок:

«...Професійна підготовка конкурентоздатних фахівців, готових творчо мислити, вирішувати освітні та дослідницькі завдання, використовувати сучасні технології збору та обробки експериментальних даних з відповідної проблеми дослідження, орієнтованих на аналіз наукової літератури, адаптивних до умов ринку праці та особливостей професійної діяльності, здатних при цьому до прийняття нестандартних рішень і створення принципово нових продуктів, є одним із стратегічно важливих завдань сучасних закладів вищої освіти. Здійснюючи освітню діяльність під впливом вищезгаданих процесів, заклади вищої освіти взяли активну участь у створенні системи, що сприяє формуванню загальної культури особистості, усвідомленого вибору та подальшого освоєння освітньо-професійних програм, які дозволяють здобувачам всебічно удосконалюватись, систематично підвищувати свою кваліфікацію, розширювати власні професійні можливості, розвиватись і самореалізовуватись в новій реальності. Для вирішення поставлених завдань в складних умовах сьогодення, перед закладами вищої освіти була висунута мета, яка полягала у пошуку нових підходів щодо організації освітнього процесу та створенні нового освітнього середовища з провідним науково-дослідницьким напрямом. Відтак, реалізація поставленої мети для удосконалення рівня та якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти, актуалізувала проблему ефективної організації їх науково-дослідницької діяльності, саме в умовах змішаного навчання. Наразі, залучення магістрів і аспірантів до інтенсивної науково-дослідницької діяльності стає вирішальним показником відповідності рівня закладу вищої освіти вимогам сучасного суспільства та забезпечує його конкурентоспроможність у світовому освітньому просторі. Сьогодні, сучасному здобувачеві замало просто мати глибокі предметні знання та володіти практичними уміннями і навичками, також важливо проводити наукові дослідження й, зокрема, приймати активну участь у науково-дослідницькій діяльності закладу вищої освіти [22]....»

Уривок:

«...Вірогідність і аргументованість педагогічного дослідження забезпечується дотриманням таких умов: відповідність основним напрямкам розвитку вітчизняної та зарубіжної педагогіки; повнота і належна якість інформаційної бази дослідження; точність й означеність теоретичної позиції автора; якість вихідних положень і гіпотези дослідження; висвітлення різниці поглядів дослідника з існуючими в психолого-педагогічній теорії щодо досліджуваної проблеми; критичний аналіз сформованих теоретичних та практичних підходів щодо досліджуваної проблеми; правильність вибору чи розробки комплексу дослідницьких методів (аргументованість, необхідність, достатність, оптимальність, статистична значущість, спрямованість на розв'язання визначеної мети й завдань, підтвердження чи спростування гіпотези) та процедур їх застосування; точність проведення розрахунків, коректна якісна та кількісна обробка емпіричних даних, оскільки не всі результати науково-педагогічного експерименту піддаються математичній обробці; однозначність трактування результатів; автор має навести чіткі аргументи (а не загальні фрази) щодо вірогідності дослідження, достовірності й об'єктивності одержаних результатів, правильності визначеної гіпотези і її підтвердження, надійності сформульованих наукових висновків. [12, 31]....»

Завдання 7. Що може виступати об'єктом педагогічного дослідження в зазначених нижче уривках?

Уривок

«... Вивчення наукових психолого-педагогічних джерел і літератури дає підстави констатувати інтенсивність наукового пошуку проблеми висвітлення поняття «індивідуальна освітня траєкторія» здобувачів закладу вищої освіти. Відтак, теоретико-методологічні та професійно-педагогічні аспекти окресленої проблематики було розглянуто в працях українських і зарубіжних учених (М. Барна, С. Бейтс, Д. Бреннан, Т. Годованюк, Р. Деринг, Н. Джексон, Л. Задорожна-Княгницька, І. Каньковський, І. Красноцок, Ч. Лідбітер, Л. Медвідь, Я. Сухенко, Д. Хай, Н. Яремчук та ін.). Зокрема, побудові індивідуальних траєкторій навчання студентів на основі застосування вибіркового елементів навчальних планів (Л. Білоцької, С. Донченко, Р. Іст, М. Кримова, О. Пенчук, Т. Ша, Л. Шаульська та ін.). Деяким аспектам особливостей організації освітнього процесу в закладі вищої освіти за індивідуальною траєкторією присвячені праці Т. Коростіянець [3].

В свою чергу, питання Міжнародного досвіду навчання здобувачів з використанням індивідуальних освітніх траєкторій та їх ролі у забезпеченні якості вищої освіти досліджували учені Н. Гусєва, М. Логвинова, Л. Немець, К. Сегіда, О. Сунтело [5]. Попри достатню кількість досліджень, універсального визначення поняття «індивідуальна освітня траєкторія» до теперішнього часу не існує. Залишаються недостатньо дослідженими питання індивідуальна освітня траєкторія професійного розвитку здобувачів в умовах магістратури у системі післядипломного навчання та визначення її структурних елементів. Практичне розв'язання завдань підготовки професіоналів потребує глибокого теоретичного аналізу природи індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку здобувачів магістратури у системі післядипломного навчання, механізмів її реалізації, визначення умов та факторів, що її зумовлюють. Першочергового значення при цьому набувають завдання з'ясування загальних підходів щодо визначення сутності поняття, її структури та основних характеристик.

Реформування національної системи вищої освіти актуалізували пошуки підходів до розробки стратегії модернізації професійної підготовки здобувачів з урахуванням світового досвіду та традицій української академічної культури. Такі аспекти процесу модернізації, як перехід до системи європейської багаторівневої освіти, розвиток мобільних освітніх програм та стандартів, досягнення академічної мобільності, припускають наявність альтернатив в освітній сфері та орієнтують здобувачів робити вибір виходячи з власних можливостей та потреб ринку праці. Відтак, вибір індивідуальної освітньої траєкторії зрештою дозволить кожному здобувачу магістратури розвинути саме ті якості особистості, здібності, компетенції та компетентності, які вкрай необхідні майбутньому професіоналу [21]....».

Уривок

«...Трансформаційні процеси сучасного суспільства, глобалізація, розвиток інформаційних засобів і комунікаційних технологій, зміна парадигми системи освіти – зумовили динамічні зміни підходів до професіоналізму викладача закладу вищої освіти. Передусім, це викликано тим, що сьогодні висувуються високі вимоги до особистісно-професійного розвитку одного з ключових суб'єктів модернізованої системи освіти – викладача вищої школи. Відтак, сучасній системі вищої освіти потрібен конкурентоздатний, професійний викладач, який враховує психолого-педагогічні аспекти освітнього процесу, креативний, який нестандартно та конструктивно вирішує різні педагогічні ситуації, професійно зрілий, відповідальний за результати власної діяльності, здатний до науково-дослідницької та інноваційної діяльності, соціально активний, мобільний, уміє працювати в команді, готовий до постійного особистісного та професійного розвитку. Окрім того, професійний викладач сучасної вищої школи повинен володіти

такими професійно-важливими якостями та особистісними характеристиками, що допомагають у просуванні до вершин професіоналізму, а саме високий рівень саморегуляції, рефлексивність, висока працездатність, аналітичні здібності, конфліктостійкість, стресостійкість, мобільність і творчий підхід у прийнятті рішень тощо. Професійний викладач здатний і готовий бачити і використовувати відкриті йому можливості, своєчасно визначати потреби освіти, уміє аналізувати та трансформувати їх у особистісно значущі сенси. Необхідність у постійному самовдосконаленні на основі сенсів професійно-педагогічної діяльності визначає зростаючі вимоги до рівня професіоналізму викладача вищої школи та його професійно-важливих і особистісних якостей [2]. Відтак, професіоналізм особистості викладача вищої школи визначається ученими, як якісна характеристика суб'єкта праці, що відображає високий рівень професійно важливих якостей, особистісно-ділових якостей, акмеологічних інваріантів професіоналізму, мотиваційної сфери та ціннісних орієнтацій, створених задля його прогресивного розвитку [20]. ...».

Завдання 8. Наведіть приклади некоректного формулювання предмету дослідження. Думку обґрунтуйте.

Завдання 9. Що являє собою гіпотеза дослідження? Спробуйте сформулювати власну тему кваліфікаційного дослідження та визначити її гіпотезу.

Завдання 10. Скласти план проведення власного науково-педагогічного дослідження, який відповідає обраній темі кваліфікаційного дослідження.

7. Питання, для визначення якості засвоєння здобувачами вищої освіти теми практичного заняття:

1. Який сенс вкладається в поняття "науково-педагогічне дослідження"?
2. Що є об'єктом і предметом науково-педагогічного дослідження?
4. Яка структура та різновиди науково-педагогічного дослідження?
5. Як формувалися погляди на класифікацію науково-педагогічних досліджень?
6. Які в науковій літературі існують етапи та напрями науково-педагогічного дослідження?
7. Чим відрізняються об'єкт дослідження від предмета дослідження?
8. Які критерії істинності наукового знання Вам імпонують і чому?
9. Як трактується концепція та гіпотеза дослідження?
10. У чому сутність новизни, теоретичної та практичної значущість результатів дослідження?
11. Які сучасні інтерпретації компонентів науково-педагогічних досліджень, Ви знаєте?
12. Що означає «достовірність (вірогідність результатів дослідження)»?
13. Чому висновки та рекомендації за наслідками дослідження є

важливим результатом науково-педагогічного дослідження?

14. Як впроваджувати результати науково-педагогічних досліджень у практичну діяльність?

15. Який зміст у визначення «параметри науково-педагогічних досліджень», Ви вкладаєте?

16. Виявіть взаємозв'язок між теоретичною та емпіричною базою науково-педагогічного дослідження.

17. Чому важливо формулювати проблему науково-педагогічного дослідження та розробляти його програму?

8. Тест для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття науки:

- а) процес пізнання закономірностей об'єктивного світу;
- б) система знань об'єктивних законів природи, суспільства і мислення, які перетворюються в безпосередню продуктивну силу суспільства в результаті діяльності людей;
- в) особлива форма суспільної свідомості;
- г) динамічна система знань;
- д) все разом.

2. Дайте визначення наукового пізнання:

- а) це дослідження з певною метою, завданням та методологією;
- б) певні цілі і задачі;
- в) певні методи отримання і перевірки знань;
- г) теоретичні основи для практики;
- д) теоретичне осмислення та обґрунтування практики;

3. Продовжте вислови:

- а) наукове дослідження може бути:
- б) науково-педагогічне дослідження – це...
- в) гіпотеза – це...
- г) новизна – це...
- д) актуальність може бути –

4. Назвіть наукові концепції:

- а) класична;
- б) індустріальна;
- в) некласична;
- г) пост некласична;
- д) антропокласична.

5. Розкрийте стадії формулювання гіпотези:

- а) накопичення фактичного матеріалу і висунення припущення;
- б) аналіз наукових джерел та теорій;
- в) виведення із припущення наслідків;
- г) постановка наукової проблеми;
- д) перевірка на практиці отриманих результатів і уточнення (підтвердження) гіпотези.

6. Які риси характерні для наукового дослідження:

- а) послідовність;
- б) актуальність;
- в) доказовість;
- г) об'єктивність;
- д) відтворюваність;
- є) точність;
- ж) реальність.

7. Оберіть правильний варіант відповіді. Об'єкт дослідження – це:

- а) підприємство або галузь;
- б) процес чи явище, яке породжує проблемну ситуацію і обране для дослідження;
- в) те, на що спрямований процес пізнання;
- г) навколишній матеріальний світ і його відображення в свідомості людини.

8. Оберіть правильний варіант відповіді. Предмет дослідження – це:

- а) явище або процес, обрані для пізнання;
- б) фактори та взаємовідносини між ними;
- в) властивості явищ, процесів, досліджувані з певною метою відносно їх ставлення до об'єкту.

9. Які вимоги до вибору теми науково-педагогічного дослідження, Ви знаєте:

- а) наявність близької за назвою і розробкою теми;
- б) актуальність;
- в) перспективність;
- г) відповідність профілю навчання;
- д) ступінь відповідності до загальнонаукової проблеми кафедри.

10. Виберіть відповідні характеристики об'єкта та предмета дослідження:

- а) об'єкт дослідження:
 - 1) поняття вужче;
 - 2) поняття ширше;
 - 3) те, що набуває наукового пояснення;
- б) предмет дослідження:
 - 4) те, на що спрямовується процес пізнання;
 - 5) частина об'єктивної реальності, яка на даному етапі стає предметом практичної і теоретичної діяльності людини;
 - 6) найбільш значущі з практичної і теоретичної точки зору властивості, особливості об'єкта, які підлягають безпосередньому вивченню.

11. Встановіть черговість етапів виконання науково-педагогічного дослідження:

- а) уточнення проблеми і складення змісту;
- б) вивчення літературних джерел;
- в) вибір теми;
- г) визначення мети дослідження;
- д) формулювання завдань;
- є) визначення гіпотези;
- ж) проведення експерименту, емпіричного дослідження;

- з) аналіз результатів експерименту та/або емпіричного дослідження та систематизація накопиченого матеріалу;
- і) складання розширеного плану роботи;
- й) оформлення використаної літератури згідно вимог чинного законодавства.

9. Висновки заняття.

Вправа на рефлексію

Мета вправи – виявити ефективність і продуктивність практичного заняття. Після завершення практичного заняття, на папері пропонується написати, що було отримано під час заняття, користуючись наступними підказками:

- Що Ви думаєте про це практичне заняття?
- Чи було воно ефективним і продуктивним?
- Що Ви набули?Надайте перелік.
- Що Вам сподобалось?
- Що не сподобалось? Надайте пропозиції по удосконаленню.
- Що залишилось поза Вашим розумінням?

Обговорення рефлексії.

10. Інформацію, необхідну для формування професійних компетенцій та компетентностей можна знайти у списку рекомендованих джерел літератури:

Основна:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

3. Григорук П. М. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посібник. К. : Кондор, 2017. 206 с.

4. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : посібник. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.

5. Добронравов І. С. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

6. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

7. Каламбет С. В., Іванов С. І., Півняк Ю. В. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Дніпропетровськ : Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.

8. Ладанюк А. П. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2020. 352 с.

9. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) : навч. посіб. Суми : СНАУ, 2020. 220 с.

10. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

11. Пахальчук Н. О. Основи оформлення науково-педагогічного дослідження : навч. посіб. для студентів СВО магістр. Вид. 3-ге, доп. та перероб. Вінниця, 2019. 81 с.

12. Староста В. І. Методологія наукових досліджень : навч.-метод. посіб. для самостійної роботи здобувачів освіти. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 64 с.

13. Хриков Є. М. Методологія педагогічного дослідження : монографія. Харків : ФОП Панов А. М., 2017. 237 с.

14. Швець Ф. Д. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2016. 151 с.

15. Ochrana F. Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu. Univerzita Karlova, 2019. 150 s

Додаткова:

16. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.

17. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2019. 224 с.

18. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

19. Поворознюк А. І., Панченко В. І., Філатова А. Є. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Харків : НТМТ, 2016. 192 с.

20. Стрельбицька С. М. Акмеологічні засади професіоналізму викладача закладу вищої освіти. Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 травня 2022р.) / за заг. ред. В. В. Ягоднікової. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович. 2022. С. 114-116.

21. Стрельбицька С. М. Індивідуальна освітня траєкторія професійного розвитку здобувачів в умовах магістратури : збірник наукових праць «Науковий часопис національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова». Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 86. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 204-209 с.

22. Стрельбицька С. М. Науково-дослідницька діяльність як фактор удосконалення професійної підготовки здобувачів вищої освіти в умовах змішаного навчання : Scientific and pedagogical internship «Traditional education and technological challenges in teaching pedagogical and psychological disciplines in the EU countries» : Internship proceedings. Włocławek, 2022. P. 66-72.

Нормативно-правові акти:

1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2017. 26 с.

2. Положення про організацію виконання та захист кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» в комунальному закладі вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» https://static.klasnaocinka.com.ua/uploads/editor/9324/732394/sitepage_18/files/pol_ozh_pro_kval_rob.pdf

3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> (дата звернення: 12.03.2022).

4. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 10.03.2022).

5. Про освіту : Закон України від 05.07.2022 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.07.2022).

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2022).

2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 12.02.2022).

3. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbiv.gov.ua> (дата звернення: 12.02.2022).

Змістовий модуль 2. Методологія та методика науково-педагогічного дослідження

Тема 2. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження

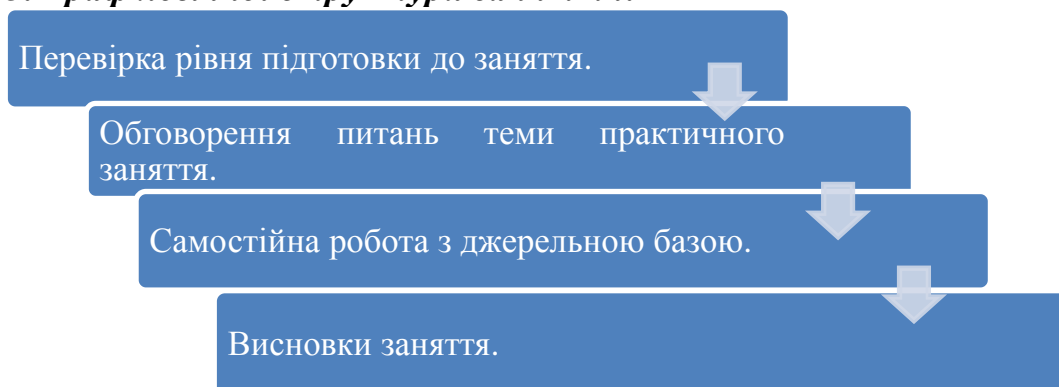
1. Актуальність теми: Отримати дані про педагогічні процеси, можна саме завдяки емпіричним методам, які безпосередньо пов'язані з практикою. Емпіричні методи забезпечують накопичення, фіксацію, класифікацію та узагальнення вихідного матеріалу для створення педагогічної теорії, до того ж дають змогу проаналізувати всебічно педагогічні явища та процеси, охарактеризувати суб'єктів освіти і виховання та, зокрема, специфіку педагогічної діяльності. Відтак, можна говорити, що емпіричні методи науково-педагогічного дослідження зорієнтовані на пізнання безпосередньої дійсності, зовнішніх зв'язків і відношень.

2. Конкретні цілі:

- знати загальні вимоги до емпіричних методів; етичні проблеми під час використання емпіричних методів науково-педагогічного дослідження;
- характеризувати метод педагогічного спостереження;
- класифікувати види емпіричних методів;
- розкривати метод опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування);
- аналізувати метод педагогічного експерименту;

- доводити та аргументувати необхідність використання методів рейтингу та тестування;
- визначати важливість методу вивчення, аналізу та узагальнення педагогічного досвіду для науково-педагогічного дослідження; особливості методу рейтингу;
- уміти працювати з методом вивчення інформаційних джерел з проблем дослідження;
- уміти відрізняти спостереження у повсякденному житті від спостереження як наукового методу дослідження;
 - уміти визначати вимоги до тестування;
- уміти робити контент-аналіз різних видів джерел;
- уміти провести відбір методів дослідження для виконання кваліфікаційної роботи;
- уміти аналізувати, систематизувати та узагальнювати матеріал про емпіричні методи науково-педагогічного дослідження;
- виховати інтерес до застосування емпіричних методів при проведенні науково-педагогічного дослідження.

3. Граф логічної структури заняття:

4. Ключові поняття та терміни:

Педагогічне спостереження – це спеціально організоване, цілеспрямоване сприйняття педагогічного процесу у звичайних умовах; об’єкт спостереження – дії та вчинки студентів та викладачів – процес цілеспрямованого вивчення певного об’єкта (предмета або явища) використовуючи наукові методи з метою встановлення закономірностей його виникнення, розвитку і перетворення у практичній діяльності людей.

Експеримент – метод педагогічних досліджень, під час якого відбувається активний вплив на педагогічні явища шляхом створення нових умов, що відповідають меті дослідження.

Педагогічний експеримент – певний комплекс методів дослідження, який забезпечує науково-об’єктивну та доказову перевірку правильності обґрунтованої на початку дослідження гіпотези.

Метод рейтингу – метод оцінки тих чи інших показників діяльності компетентними суддями (експертами).

Тестування – це система психолого-педагогічних завдань, спрямованих на дослідження окремих рис і якостей людини.

Спостереження – цілеспрямоване, спеціально організоване сприймання предметів і явищ об'єктивної дійсності, метод наукового пізнання

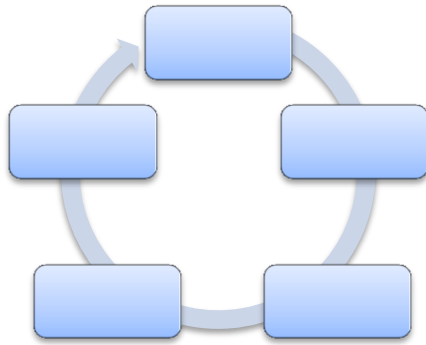
Метод анкетування – метод збору первинного матеріалу шляхом письмового опитування великої кількості респондентів з метою збору інформації за допомогою анкети про стан тих чи інших сторін виховного процесу, відношення до певних явищ тощо.

5. Питання до обговорення на практичному занятті:

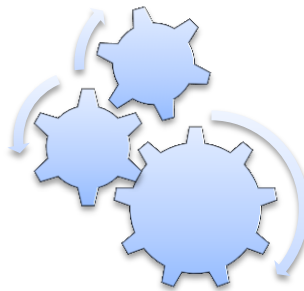
1. Розкрийте загальні вимоги до емпіричних методів.
2. Охарактеризуйте метод науково-педагогічного спостереження.
3. Надайте класифікацію методу тестування.
4. Розкрийте сутність та особливості методу опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування).
5. Охарактеризуйте метод педагогічного експерименту.
6. Проаналізуйте метод вивчення інформаційних джерел з проблем дослідження.
7. Охарактеризуйте метод рейтингу у науково-педагогічних дослідженнях.
8. Опишіть метод вивчення, аналіз та узагальнення педагогічного досвіду.
9. Доведіть та аргументуйте, чим відрізняється спостереження у повсякденному житті від спостереження як наукового методу дослідження?
10. Розкрийте вимоги до тестування.
11. Дайте характеристику тестам за їх функціональною ознакою.
12. В чому полягають етичні проблеми, що можуть виникати під час використання методу спостереження?
13. Визначте в чому полягає надійність і валідність тесту.
14. Проведіть відбір емпіричних методів дослідження для виконання кваліфікаційної роботи?
15. Розробіть анкету відповідно до теми кваліфікаційного дослідження.
16. Розкрийте в яких сферах використовують тестові методи?
17. Спробуйте визначити фактори ефективності проведення експерименту.

6. Практичні завдання до теми.

Завдання 1. Перерахуйте загальні вимоги до емпіричних методів. Зобразіть у вигляді схеми.

Завдання 2. Зобразіть структуру педагогічне спостереження у вигляді власної схеми (приклад):

Завдання 3. Розкрийте основні етапи проведення педагогічного спостереження, його мету та завдання у вигляді таблиць (приклад).

Табл.1

Етапи, мета та завдання проведення педагогічного спостереження

№ з/п	Етапи проведення педагогічного спостереження	Мета педагогічного спостереження	Завдання педагогічного спостереження

Завдання 4. Дайте визначення що таке опитування та які його види існують (бесіда, інтерв'ю, анкетування).

Завдання 5. Спробуйте, за зразком, розробити анкету-опитування (10 питань) відповідно до теми майбутньої кваліфікаційної роботи.

Приклад анкети №1 на тему: «Ставлення сучасної молоді до науки та наукової діяльності»

Шановний учасник (здобувач (ка)) опитування, просимо Вас відповісти на представлені нижче питання. Ваші відповіді допоможуть в організації міжнародної конференції «Наука та наукова діяльність у XXI столітті». Опитування має анонімний характер, і отримані дані будуть використані

тільки в узагальненому вигляді. Відповідаючи на кожне питання, вибирайте один варіант відповіді (якщо в формулюванні питання не вказано інше).

1. Ваш пол:

- а) чоловічий;
- б) жіночий;
- в) інше

2. Ваш вік:

- а) молодше 25 років;
- б) 25-30 років;
- в) 30-40 років;
- г) старше 40 років.

3. Ваша освіта:

- а) середня;
- б) неповна вища;
- в) вища;
- г) інше

4. Чи займаєтесь Ви науковою діяльністю?

- а) так;
- б) ні;
- в) іноді;
- г) інше

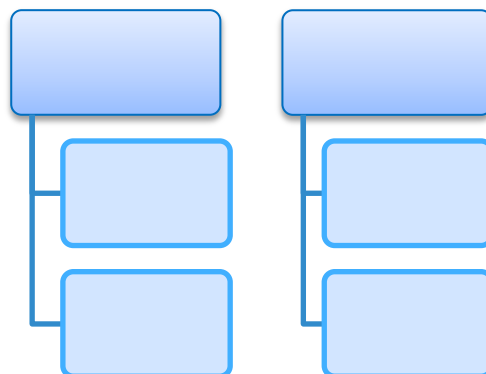
5. Чи розвивається наука в наш час, Ваша думка?

Дякуємо за співпрацю!

Завдання 6. На підставі конспектів лекцій, підручників, фахових видань чітко з'ясуйте для себе емпіричні методи виконання майбутньої кваліфікаційної роботи.

Завдання 7. Визначіть у чому полягає сутність педагогічного експерименту?

Завдання 8. Поясніть умови, за яких експериментальні факти стають фактами науковими. Зобразіть у вигляді схеми.

Завдання 9. Визначіть і обґрунтуйте актуальність метод рейтингу. Наведіть приклад.

Завдання 10. Спробуйте визначити тему майбутнього кваліфікаційного науково-педагогічного дослідження та проаналізуйте стан досліджуваної проблеми. Складіть перелік рекомендованої фахової літератури за темою кваліфікаційної роботи згідно вимог чинного законодавства.

Завдання 11. Проаналізуйте методи емпіричного дослідження, які найчастіше зустрічаються в освітньому закладі, на вашу думку (до 3 сторінок).

Завдання 12. Змоделюйте взаємозв'язок між двома обраними методами емпіричного дослідження.

Завдання 13. Напишіть есе на обраний аспект з даної теми (до 5 стор.)

Структура та план есе

Есе – це літературний жанр прозового твору невеликого обсягу й вільної композиції. Структура академічного есе

Есе складається з таких компонентів:

- титульна сторінка,
- вступ (постановка проблеми),
- основна частина,
- висновки,
- список використаних джерел.

1. Титульна сторінка містить відомості про навчальний заклад, тему есе, прізвище та ініціали студента, факультет (інститут), курс, групу. Титульна сторінка не нумерується.

2. Вступ. Постановка проблеми. Цей елемент есе передбачає обґрунтування актуальності обраної теми, постановку проблеми.

Актуальність теми (від лат. *actualis* – справжній, теперішній, сучасний) означає її важливість, практичну значущість. Саме позиції вступу визначають стильові особливості всього тексту есе загалом, тому необхідно шукати можливість відійти від банальних ритуальних фраз типу „Метою нашої роботи є...”, „Ця тема розглядалася в таких працях...”. У вступній частині можна викласти тезу або гіпотезу, які Ви хочете розгорнути або довести. Автор есе може також відштовхуватися від цитати з роботи будь-якого дослідника або філософа, роз'яснюючи, як він розуміє ту чи ту тезу і як той дозволяє розкрити тему. У такому випадку потрібно обов'язково вказати покликання на джерело цитати.

Вступ має бути живим, чітким та оригінальним. Надзвичайно важливими є перші ж фрази есе, які мають „захопити”, переконати у змістовності та яскравості подальшого тексту. Можливі такі варіанти початку есе: 1) Стандартний. Цей підхід є найпоширенішим, але зовсім не „занудним”. Необхідно відповісти мінімум на 6 питань: хто, що, коли, де, чому і як. Незважаючи на кількість питань, відповіді на них повинні укластися в один абзац. 2) Несподіваний. Такий підхід шокує й зацікавлює. Це може бути яскравий афоризм, риторичне питання, притча, опис конкретної ситуації та ін.,

що стануть поштовхом до розвитку думки на задану тему. 3) Авторитарний. Не дивуйтеся, є й такий. Цей підхід пропонує інформацію в наказовому тоні, що не може не дивувати читача. Створюється враження, що автор упевнений тільки в собі. 4) Інформативний. Перевага такого підходу в тім, що читач відразу ж одержує інформацію про те, що буде далі. Це може бути або інформація про життя, про якусь ситуацію, або щось інше. 5) Із цитатами. Пропонується яскрава і доречна цитата, яка безумовно повинна відповідати темі й слугує підґрунтям для визначення проблеми есе. 6) Діалоговий. Цей підхід стимулює початок есе як діалог із читачем. З іншого боку, це можуть бути риторичні питання, які привертають увагу до проблеми, створюють відчуття безпосередньої участі в її обговоренні. Обсяг вступу зазвичай складає 0,5 – 1 сторінку.

3. Основна частина має будуватися як розвиток однієї думки або ж трансформація однієї думки в іншу. Зазвичай рекомендується алгоритм: теза – її аргументація.

Теза – це положення (судження), яке потрібно довести.

Аргументи – це категорії, якими користуються при доказі істинності тези; це факти, явища суспільного життя, наукові позиції та докази, покликання на думки науковців, життєві ситуації та життєвий досвід та ін.

Висновок – це думка, заснована на аналізі фактів.

Оцінювальні судження – це думки, засновані переважно на наших переконаннях, віруваннях або поглядах, які виражаються в емоційно-експресивній формі.

Теза як певна ідея, що передбачає варіант пояснення ключових питань есе, може бути власна (авторська) або запозичена.

Аргументами можуть слугувати фактичний матеріал (зокрема статистичний) з достовірних джерел, позиції науковців, представлені у вигляді цитат, задалегідь істинні судження (закони, аксіоми тощо), ілюстрації з творів художньої літератури, фільмів, приклади з історії, власного життя, з публіцистичних джерел.

Взаємодія тези та аргументів може бути прямою, опосередкованою та розділовою. Для прямого доказу використовують індукцію, дедукцію, аналогії та причинно-наслідкові зв'язки. Індукція ґрунтується на достатній кількості конкретних переконливих фактів.

Дедукція як процес доказів від загального до часткового будується на опорі на загальновідомі та загальновизнані позиції.

Аналогія – це спосіб аргументації, побудований на порівнянні. Причинно-наслідкова здійснюється за допомогою пояснення причин того чи того явища. Важливо формулювати власні судження (думки, припущення) на користь конкретної тези або для її спростування. При цьому доречно послуговуватися різноманітними засобами виразності (аналогія, метафора, порівняння, іронія, парадокс, риторичні питання тощо).

Кількість тез та відповідних аргументів в академічному есе має бути оптимальною. Зазвичай формулюється 2 – 3 тези та добираються 2 – 3 аргументи на користь кожної тези (або аргументи, що спростовують

представлену тезу). Відповідно структура основної частини набуває такого вигляду: Теза 1. Аргументи. Теза 2. Аргументи. Теза 3. Аргументи. Для написання есе на доброму рівні дуже важливо те, як використовуються емпіричні дані та інші джерела. Дані, факти тощо є ілюстрацією, а не підсумковим актом, тобто вони підтверджують аргументи автора, свідчать про його вміння доречно використовувати інформацію. Саме це дозволяє уникнути надмірного узагальнення, формулювання бездоказових позицій та висновків. Основну частину есе можна представити як сукупність підрозділів, кожен з яких може мати підзаголовок. У такому випадку кожен підрозділ повинен містити тільки одну тезу й відповідний доказ, підкріплений аргументами.

Варіантом побудови есе більш складного рівня може бути побудова основної частини за стратегією „Теза – Антитеза – Синтез”. Зіткнення думок у будь-якому випадку викличе інтерес у читача.

Якість тексту складається із чотирьох основних компонентів: ясності думки, виразності, грамотності й коректності. Необхідно виокремлювати абзаци, установлювати логічний зв'язок абзаців з метою досягнення цілісності тексту есе.

4. Висновки. Важливо, щоб висновок „повертався” до головної ідеї. Якщо у вступі проблема есе формулюється, доводиться її актуальність, то у висновку узагальнюється авторська позиція з поставленої проблеми. У висновках доцільно використовувати такі методи, як повторення, ілюстрація, цитат, переконливе та яскраве твердження. Висновок може містити такий дуже важливий елемент, як вказівка на застосування дослідження, на розвиток взаємозв'язків з іншими проблемами.

5. Список використаних джерел. Бібліографічні описи всіх джерел, на які є покликання в тексті, мають бути вказані в списку. Необхідно вказувати джерела не тільки цитат, а й цифр та іншої інформації, що була використана в тексті есе. Джерела доцільно розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела необхідно подавати відповідно до вимог державного стандарту. Навчальна література (підручники, навчальні посібники) при написанні есе мають використовуватися в мінімальному обсязі [21, 82-96].

7. Питання, для визначення якості засвоєння здобувачами вищої освіти теми практичного заняття:

1. Які вимоги до емпіричних методів, Ви знаєте?
2. Як відбувається вивчення інформаційних джерел з проблем дослідження?
3. Які в науковій літературі існують думки, стосовно сутності поняття «педагогічне спостереження»?
4. Чим відрізняються педагогічне спостереження від педагогічного експерименту?
5. Які види тестів, Ви знаєте? Які з них Вам імпонують і чому?

6. У чому сутність опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування)?
7. Що Вам більше до вподоби: бесіда, інтерв'ю, анкетування? Відповідь обґрунтуйте.
8. Що означає «вивчення, аналіз та узагальнення педагогічного досвіду»?
9. Чому педагогічний експеримент є важливим методом науково-педагогічного дослідження?
10. Як використовувати метод рейтингу у майбутній практичній діяльності?
11. Виявіть взаємозв'язок між теоретичною та емпіричною базою науково-педагогічного дослідження.
12. Чому важливо правильно обрати емпіричний метод для якісного проведення науково-педагогічного дослідження?
13. Які технології впровадження передового педагогічного досвіду, Вам відомі?

8. Тест для самоконтролю.

Знайдіть правильну відповідь.

1. До методів емпіричного дослідження належать:

- а) спостереження;
- б) вимірювання;
- в) порівняння;
- г) всі відповіді правильні.

2. Характеристика, яка вказує на здатність методу (методики) диференціювати досліджувані об'єкти за вимірюваною ознакою, – це:

- а) валідність;
- б) діагностична сила;
- в) надійність;
- г) репрезентативність.

3. Метод дослідження, який передбачає, що респондент відповідає на ряд питань:

- а) маніпуляція;
- б) опитування;
- в) тестування;
- г) експеримент.

4. У ситуації, коли можливе виникнення спотворених відповідей, краще застосовувати:

- а) альтернативні питання;
- б) закриті питання;
- в) непрямі питання;
- г) прямі питання.

5. Характеристика, яка вказує на здатність методу (методики) розповсюджувати (переносити) результати, отримані при дослідженні частини об'єктів, на всі об'єкти, що входять до цієї групи, – це:

- а) валідність;
- б) діагностична сила;
- в) надійність;
- г) репрезентативність.

6. Спостереження має відповідати вимогам:

- а) передбачуваності заздалегідь;
- б) планомірності;
- в) цілеспрямованості;
- г) всі відповіді правильні.

7. Метод дослідження, що передбачає з'ясування інформації, яка цікавить у процесі двостороннього спілкування з респондентом:

- а) інтерв'ю;
- б) розмова;
- в) опитування;
- г) усі варіанти правильні.

8. Вид спостереження, який передбачає, що дослідник є учасником процесу, що спостереження:

- а) опосередковане;
- б) приховане;
- в) увімкнене;
- г) усі варіанти правильні.

9. Метод письмового опитування респондентів:

- а) тестування;
- б) анкетування;
- в) моделювання;
- г) усі варіанти не вірні.

10. Методи дослідження, засновані на досвіді, практиці:

- а) емпіричні;
- б) теоретичні;
- в) статистичні;
- г) усі варіанти правильні.

9. Висновки заняття.

Вправа на рефлексію

Мета вправи – виявити ефективність і продуктивність практичного заняття.

Приєм рефлексії «Закінчи речення»

Виконання такої вправи дозволить кожному учню зробити самоаналіз своєї роботи, зрозуміти значення уроку та набутих знань.

Принцип: Попередньо підготуйте картки з 14 незакінченими фразами та наприкінці уроку запропонуйте учням дописати речення, виражаючи власні думки.

- сьогодні я дізнався...

- мені було цікаво...
- мені було важко опрацьовувати...
- я виконував завдання...
- я зрозумів, що...
- тепер я можу...
- я відчув, що...
- я навчився...
- у мене вийшло...
- я спробую...
- мене здивувало...
- ці знання я зможу використати (поза уроками)...
- мене здивувало...
- мені захотілося...

В кінці проходить загальне обговорення.

10. Інформацію, необхідну для формування професійних компетенцій та компетентностей можна знайти у списку рекомендованих джерел літератури:

Основна:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

3. Григорук П. М. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посібник. К. : Кондор, 2017. 206 с.

4. Гуроров О. І. Методологія та організація наукових досліджень : посібник. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.

5. Добронравов І. С. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

6. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

7. Каламбет С. В., Іванов С. І., Півняк Ю. В. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Дніпропетровськ : Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.

8. Ладанюк А. П. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2020. 352 с.

9. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) : навч. посіб. Суми : СНАУ, 2020. 220 с.

10. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

11. Пахальчук Н. О. Основи оформлення науково-педагогічного дослідження : навч. посіб. для студентів СВО магістр. Вид. 3-ге, доп. та перероб. Вінниця, 2019. 81 с.

12. Староста В. І. Методологія наукових досліджень : навч.-метод. посіб. для самостійної роботи здобувачів освіти. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 64 с.

13. Швець Ф. Д. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2016. 151 с.

14. Ochrana F. Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu. Univerzita Karlova, 2019. 150 s

Додаткова:

15. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.

16. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2019. 224 с.

17. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

18. Поворознюк А. І., Панченко В. І., Філатова А. Є. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Харків : НТМТ, 2016. 192 с.

19. Стрельбицька С. М. Науково-дослідницька діяльність як фактор удосконалення професійної підготовки здобувачів вищої освіти в умовах змішаного навчання : Scientific and pedagogical internship «Traditional education and technological challenges in teaching pedagogical and psychological disciplines in the EU countries» : Internship proceedings. Włocławek, 2022. P. 66-72.

20. Структурно-логічні схеми. Таблиці. Опорні конспекти. Есе. Навчальні презентації: рекомендації до складання : метод. посіб. для студ. / уклад. : Л. Л. Бутенко, О. Г. Ігнатович, В. М. Шwirка. Старобільськ, 2015. 112 с.

Нормативно-правові акти:

1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2017. 26 с.

2. Положення про організацію виконання та захист кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» в комунальному закладі вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» https://static.klasnaocinka.com.ua/uploads/editor/9324/732394/sitepage_18/files/pol_ozh_pro_kval_rob.pdf

3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> (дата звернення: 12.03.2022).

4. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 10.03.2022).

5. Про освіту : Закон України від 05.07.2022 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.07.2022).

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2022).
2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 12.02.2022).
3. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbiv.gov.ua> (дата звернення: 12.02.2022).